Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 249. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 28-го ГРУДНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, DECEMBER 28, 1955. No. 249. VOL. LXII.

НЕЩАСЛИВІ ВИПАДКИ Й ПОВІНЬ ЗАТЬМАРИЛИ РАДІСТЬ РІЗДВА

ПОВІНЬ НА ЗАХОДІ СПРИЧИНИЛА СМЕРТЬ ДЕСЯТКАМ ОСІБ І МІЛЬЙОНОВІ МАТЕРІЯЛЬНІ ВТРАТИ; В АВТОВИХ КАТАСТРОФАХ ЗГИНУЛИ 579 ОСІБ

Ню Йорк, Н. И. — Цьогорічні Різдвяні Свята відзначували в ЗДА серед повного добробуту, але населення цієї країни не мало повної радости з цих свят, бо в західніх стейтах жахлива повінь зробила бездомними десятки тисяч людей та спричинила смерть кількадесятьом особам. Докладне число жертв в людях ще не відоме, бо доля багатьох людей ще й досі невідома. В Каліфорнії досі нараховано 22 трупи, а доля 19-ти осіб невідома; в Ореґоні досі нараховано 9 осіб вбитих внаслідок повені. Матеріяльні втрати покищо обраховують на 150,000,000 долярів. Внаслідок зливного дощу ріки Фетер і Юба виступили з берегів, і внаслідок цього десятки осіб мусіли втікати з домів. Червоний Хрест та Армія Спасіння подбали про те, щоб всі ті втікачі мали дах над головою та щоб могли з'їсти святочний обід. Також всі діти втікачів дістали різдвяні подарунки від цих добродійних інституцій. Небезпека від повені ще не минулася, бо в деяких околицях в Каліфорнії вже дев'ятий день падає дощ, і грозить небезпека нових виливів рік. Але цей дощ вже не такий зливний, як був під час Різдва. Крайова Ґвардія повнить службу та охороняє людей під час евакуації. Уряд здоров'я повідомляє, що до водотягів дісталася нечиста вода, і внаслідок того треба буде щепити населення проти черевного тифу. Поперериване також в деяких місцевостях каналізація. Залиті водою і деякі острови в дельті коло рік Сакраменто — Сан Хоаквін. В стейті Ореґон повінь спричинила також поважні шкоди, і небезпека дальших виливів рік ще й надалі існує. — Цьогорічна радість Різдвяних Свят була затьмарена також і тим, що в автових катастрофах згинуло рекордово велике число осіб, бо аж 579. Досі найбільше число осіб в автових катастрофах згинуло було в 1952 році, коли різдвяні ферії тривали аж чотири дні. Цього року під час триденних різдвяних ферій згинуло аж 579 осіб. Це число може навіть дещо збільшитися, коли Крайова Рада Безпеки дістане повні відомості з усіх стейтів. Найбільше осіб згинуло в стейті Тексас (50), Каліфорнія (46), і в стейтах Іллиной і Мишіґен (по 37). В стейті Ню Йорк в автових катастрофах згинула 21 особа, в Ню Джерзі — 14, Коннектикаті — 10. Це велике число жертв автової їзди тим прикріше, що, на загал, в усіх стейтах була досить гарна погода під час Різдвяних Свят. Крім того 62 особи згинули в пожежах а 82 особи в інших нещасливих випадках, так що всіх нещасливих випадків нараховують понад 700.

Президент із ріднею святкував Різдво в Білому Домі

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер по раз перший під час своєї президентури святкував цьогорічні Різдвяні Свята в Білому Домі в колі своєї найближчої родини. Президент із дружиною і сином майором Джаном по раз перший від свого занедужання відвідав Крайову Пресвітеріянську Церкву в Вашинґтоні, де разом із вірними співав набожних пісень. Пастор цієї церкви д-р Едвард Л. Р. Елсон в своїй молитві молився за те, щоб всі ті, які мають владу в своїх руках, „вживали її для добра народу". В Білому Домі троє внуків Президента 7-річний Дейвід, 6-річна Барбара Анна і 4-річна Сусанна відспівали в фоє перед ялинкою коляду „Прийдіть всі вірні". Хором проводила наймолодша Сусанна, якій Президент окремо за це дякував. Президент приватно відзначував Різдвяні Свята, але кілька журналістів і фотографів були допущені, щоб зробити знімки перед Білим Домом та під час коляди в Білому Домі. Пані Айзенгаверова дістала від Президента золотий медальйон, величини срібного доляра в виді п'ятикутної зірки. На чоловій частині цього медальйону знаходиться напис: „Для Мемі", а на відворотному боці „за постійну поміч, від 1916 року, під час миру і війни, в сумних і радісних днях, Різдво 1955, люблячий Айк". (Президент одружився в 1916 році). Секретар Білого Дому Джеймс С Гаґерті заявив журналістам що не може подати до відома які подарунки роздав Президент іншим членам своєї родини. Але з поведінки президентових внуків видко, що вони вдоволені з того, що їм приніс їх дідусь, який виступав в ролі Санти Клоса. На прийнятті в Білому Домі була й невістка Президента, яка чотири дні тому народила четверту дитину Мері Джін.

ПАПА ПІЙ XII ПРОГОЛОШУЄ РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

Святіший Отець Пій XII перед мікрофоном Ватиканського Радіо, через яке він передав своє різдвяне послання до католиків усього світу.

СТРАЙКИ В ІТАЛІЇ ГРОЗЯТЬ ПОЛІТИЧНОЮ КРИЗОЮ

Рим. — Несподівана хвиля страйків, викликана головно комуністичними професійними спілками, примусила членів італійського уряду перервати свої різдвяні ферії і вернутися до столиці Італії на наради. Найбільшою небезпекою грозить страйк 1,200,000 державних урядовців і службовиків, які домагаються підвишки платні. Проєктована урядом підвишка збільшила б видатки державної скарбниці на 300,000,000 долярів річно. При такій підвищці видатки на персонально - адміністраційний апарат держави становили б одну третину загального бюджету по стороні витрат, який нараховує коло 5 більйонів долярів. Однак державні службовики не погоджуються на таку підвишку, твердючи, що вона не відповідає звищці коштів утримання. Тим часом, вже така підвишка, на яку погоджується уряд, є дуже небезпечна для господарської ситуації держави, бо обнижує вартість ліра, збільшивши скількість паперового гроша, чим викликує загрозу дальшої інфляції. Тому члени уряду погрожують радше своєю димісією, як згодою на домагання професійної спілки державних урядовців і службовиків. В такому випадку уряд прем'єра Сеньї, який існує ледве 6 місяців і спирається на дуже хиткій центро - лівій більшості, подався б до димісії, а що нема іншої наявної можливости створити новий уряд, опертий об іншу більшість в парляменті, то вибухла б не тільки урядова, але й державна криза. Це власне мають на меті комуністи, які віддавна пруть до створення такої ситуації, в якій президент Республіки покликав би до влади уряд з участю лівих соціялістів, які є в спілці з комуністами, та самих комуністів, себто нову комбінацію „народного фронту". На четвер грозить Італії генеральний страйк, що охопив би весь залізничий рух, пошту, телефони й телеграф. Не-комуністичні професійні спілки відмовились підтримати залізничий страйк, назвавши його політичним. Страйкує 70,000 учителів середніх шкіл, через що 800,000 молоді мають продовжені різдвяні ферії. Грозить теж страйк вчителів народних шкіл. Страйкують техніки телевізійних стацій, біржа спаралізована страйком біржевих „брокерів", а страйк заповіли навіть — податкові службовики. Гарячкові переговори вирішать в цьому тижні долю уряду та визначать дальший образ економіки Італії.

Айзенгавер і Доллес обговорюють звернення Папи в справі атомового роззброєння

Вашинґтон. — В понеділок 26 грудня президент Айзенгавер обговорював на окремій конференції з державним секретарем Доллесом проблеми атомового роззброєння, заторкнені Святішим Отцем Пієм XII в його Різдвяному посланні. Вони ствердили з задоволенням, що Папа домагався контролі атомового зброєння з допомогою взаємних повітряних інспекцій так, як цього домагався президент Айзенгавер влітї цього року під час конференції голів чотирьох великодержав у Женеві. Але водночас Айзенгавер і Доллес висловили своє стурбовання, що Совєти і просовєтські політичні кола можуть використати звернення Папи для пропаґанди за припинення дальших спроб з атомовими бомбами, чого між іншим домагається у своїй пропаґанді Москва. В дальшому ствержено, що погляди Папи на справу атомового роззброєння в дальшому однозгідні із становищем американського уряду і з його пропозиціями. Папа домагався у своєму посланні відмовлення від експериментів з атомовою зброєю, відмови від її уживання і генеральної контролі зброєння.

Папа виступив проти атомової зброї

Рим. — У своєму Різдвяному зверненні папа Пій XII поручив всім державам виключити з арсеналів зброї атомову зброю та заперестати робити дальші спроби з пристосуванням атомової енерґії для воєнних цілей. Говорячи про небезпечні для світового миру теперішні перегони у зброєнні, Папа схопив свої рекомендації в трьох точках: 1) щоб не робити більше ніяких експериментів з новими атомовими чи водневими бомбами, 2) щоб відмовитись від ужитку атомової зброї на випадок війни і 3) щоб завести загальну контролю зброєння. Тут він поручив проєкт през. Айзенгавера про летунську контролю військових об'єктів. У закордонно-політичній частині своєї промови Св. Отець торкнувся м. ін. конфліктів поміж европейськими й позаевропейськими народами й перестеріг, що такі конфлікти народжують небезпеку, що використають їх „ті треті", яким залежить на ферменті. Це був — коментує вся преса — виразний натяк головно до відносин у Північній Африці та небезпеці використати їх Совєтським Союзом і міжнародним комунізмом. Папа промовляв загалом 50 хвилин.

Совєти фіктивно зменшують військовий бюджет

Москва. — Совєтський уряд предложив Верховному Совєтові, що засідає в Москві, новий бюджет, в якому на 8,5 відсотків зменшені військові видатки. Вони все одно означені квотою 102,500,000,000 рублів. Совєтський міністер фінансів Звєрев, що реферував бюджет, запевнив, що різниця видатків на військові цілі, у порівнянні з минулорічним бюджетом, буде вжита на шкільно-виховні та господарські цілі. Зрештою, у новому бюджеті першенство знову призначене важкому промислові, хоч ціни виробів важкого промислу мають бути обнижені. Загальна цифра бюджету виказана на 568,800,000,000 рублів. Зменшення військового бюджету Звєрев пояснив редукцією армії на 640,000 вояків, переданням Фінляндії морської бази в Порккаля та „загальним дальшим покращанням міжнародної ситуації". При цій нагоді Звєрев, при загальних оплесках совєтських „парляментаристів", славив заслуги Хрущова й Булґаніна, які вони буцім то поклали „для світового миру і дружби народів", своєю подорожжю до Індії, Бірми й Афґаністану. — Проте — згідно з запевненням фахівця від совєтських справ в „Н. И. Таймсі" — Гаррі Шворца — вся ота ніби-то знижка совєтського військового бюджету не має ніякого істотного значення, бо Совєти, зменшуючи позиції на суходільну армію, водночас видаткують далеко більше на продукцію нової модерної зброї, головно атомової і водневої, як також на будову підводних човнів і літаків різного типу. (У совєтському бюджеті, зрештою, нові позиції на військо завжди бували скриті і на весь оприлюднений совєтський бюджет треба завжди дивитися дуже обережно). Закордонні обсерватори в Москві звертають увагу, що в цьому році скликано Верховний Совєт перед уведенням у життя нового бюджету, а не після того, як бувало це досі.

Совєти раптом стали „парляментаристами"

Москва. — В останню суботу, напередодні нової сесії Верховного Совєта, коло 1,000 членів Верховного Совєта вислухали звідомлення совєтської групи „парляментаристів", які засідають у Міжпарляментарній Унії. Ніколай Міхайлов, совєтський міністер культури, голова совєтської делеґації, заявив між іншим, що Совєти будуть домагатися ввести такі зміну в статут Міжпарляментарної Унії, яка дозволила б прийняти туди окремі делеґації „парляментаристів" від Української Совєтської Соціялістичної Республіки і від Білоруської С-СР. Очевидно, він гостро накинувся на З'єдинені Держави за їх опозицію до допущення до тієї міжнародної організації комуністичного Китаю (американська делеґація заповіла була, що на випадок прийняття туди комуністичного Китаю — делеґація ЗДА виступить з Міжпарляментарної Унії). Д-р Варвара Балакіна з Ленінграду повідомила, що в 1955 році 2,300 закордонних делеґацій відвідали СССР, а 700 совєтських делеґацій виїздило за кордон. Міхайлов заповів, що СССР візьме участь в конґресі Міжпарляментарної Унії в Банґкоку, Сіямі, в 1956 році, та в нарадах Екзекутиви тієї організації в Беоґраді. На приказ Москви, до Міжпарляментарної Унії вступила Польща, Мадярщина, Болгарія, Альбанія і Румунія і вони борються тепер за прийняття туди китайських комуністів.

Голова Конґресової Комісії не вірить у зменшення податків

Вашинґтон. — Голова Комісії Видатків в Палаті Репрезентантів конґресмен Кларенс Кеннон заявив, що він „дуже песимістично дивиться„ на можливість зменшення податків на найближчій сесії 84-го Конґресу. Конґресмен Кеннон заявив це тому, що уряд проєктує збільшити видатки на оборону і на допомогу закордонові. Він каже, що „напевно" не буде зменшення податку без збалансованого бюджету. Це було б „фінансове самовбивство — зменшувати податки і одночасно збільшувати державну заборгованість". Кеннон передбачає, що, можливо, Конґрес не схоче призначити на допомогу закордонові такої суми, якої домагатиметься уряд — $ 4,900,000,000. Та сам Кеннон сказав, що він, хоч і демократ, то голосуватиме в цій справі на основі того, як цю проблему представить Президент, „який знає більше про військову ситуацію, ніж хто-небудь інший в світі".

Вікс передбачає, що американська промисловість працюватиме на високому рівні і в 1956 році

Вашинґтон. — Секретар торгівлі Сінклер Вікс передбачає на основі продукційної статистики важливіших підприємств, що американська промисловість і в 1956 році працюватиме на високому рівні, на якому вона стояла і в 1955 році. Вікс дістав статистичні дані про продукційні пляни важливіших промисловостей країни, які йому предложив адміністратор промислового відділу його департаменту Чарлз Ф. Гонівелл. Згідно з цим звітом, залізна і сталева промисловості і в першій половині 1956 року працюватимуть на рекордовій висоті. Те саме відноситься і до ніклевої та алюмінової промисловостей. В першій половині 1956 року плянують випродукувати 4,250,000 авт, що буде новим рекордом в цій промисловості.

Арештували Йона, як підозрілого у зраді

Бонн. — Д-ра Отто Йона, колишнього керівника західньо - німецької служби безпеки, який утік був до комуністів 24 липня мин. року й 12 грудня ц. р. несподівано вернувся до Західньої Німеччини, викликавши цим нову сенсацію, арештували в п'ятницю минулого тижня, як „сильно запідозрілого у зраді". Його арештували у Вісбадені, але публічно повідомив про це головний прокуратор Найвищого Суду Німецької Федеративної Республіки, д-р Карль Віхман, у Карльсруге. Він заявив, що Йона, що його, після його втечі до комуністів, називано у пресі „архишпигуном", арештовано тому, бо існувала небезпека, що він знову втече. Коли він прибув до Західньої Німеччини завдяки данському журналістові Генрикові Бонде- Генриксонові, що перевіз його своїм автом, його залишили на волі, хоч давно виданий був приказ про його арештування. Йон оповів після свого поворoту, що його вивезли до Східнього Берліну підступом, запаморочивши раніше наркотиками: це мав зробити його приятель в Західньому Берліні, д-р Вольфґанґ Вольґемут, лікар, відомий симпатик комуністів. Названий німецький представник прокуратури заявив, що те випадування Йона „невартне поважної уваги". Проте він підкреслив, що арештування Йона не означає певности, що він зрадник і не виключає його звільнення та реабілітації.

Сенатор Лонґ проєктує збільшити старечі пенсії до 60 долярів

Вашинґтон. — Демократичний сенатор із Люїзіяни Расcел Б. Лонґ заявив, що на найближчій сесії Конґресу внесе поправку до закону про соціяльне забезпечення, щоб старечі пенсії з дотеперішніх 30 дол. місячно збільшити до 55 або до 60 долярів. Сенатор Лонґ сказав, що внесе цю поправку на Сенатській Фінансовій Комісії, якої він є членом, коли ця Комісія нараджуватиметься над ухваленим в Палаті Репрезентантів законопроєктом про злібералізування соціяльного забезпечення. Ухвалений на минулій сесії Конґресу в Палаті Репрезентантів законопроєкт не передбачує збільшувати старечі пенсії, тільки зменшує вік жінок з 65-ох до 62-ох років, в якому вони мали б право діставати старечі пенсії. Нездібні до праці робітники мали б діставати старечі емеритури вже після скінчення 50-го року.

Небуденний успіх кадета-українця у Вест Пойнті

Бюро публічної інформації відомої на ввесь світ Військової Академії у Вест Пойнті, Н. И., повідомило, що кадет Микола Кравців, син ред. Богдана і Неонілі Кравцевих з Филаделфії, був найменований кадетом-капітаном і полковим вишкільним офіцером першого полку кадетів, що включає 680 кадетів першого року. Кадет Кравців виконуватиме ці обов'язки під час різдвяних відпусток старших кадетів. — Звертається увагу, що це вперше кадета першого року (фрешмена) наділено такою командною відповідальністю. В дальшому інформується, що кадет Кравців є членом бюра публічної інформації Вест Пойнту, співає в кадетському католицькому хорі та відзначається спортовою активністю, головно в копаному м'ячі.

Королева Єлисавета закликає до „пригодництва у винаходах"

Лондон. — Англійська королева Єлисавета II у своєму Різдвяному зверненні, що його надала до народів Коммонвелту з замку Сендріґгем через радіовисильню Бритиш Бродкестінґ Корпорейшен, поклала головний натиск на щораз нові відкриття, які дозволяють людині дивитись вглиб таємниць природи. Королева закликала, щоб на порозі нового року британські громадяни та всі люди у світі виявляли „пригодницького духа", потрібного в епосі щораз нових відкрить. Зрештою, Єлисавета II з притиском підкреслила вірність парляментарній системі, як „концепції уряду і опозиції з правом критикувати і боронити". Вона поручила народам бути одні до одних толерантними й вирозумілими в дусі Різдва та підкреслила, що „нема миру на землі без доброї волі до людей".

РЯТУЮТЬ ЖЕРТВИ ПОВОДІ НА ЗАХІДНЬОМУ ПОБЕРЕЖЖІ

Моторові човни в повіті Гумбольдт в Каліфорнії, забирають жертви поводі, що знищила безліч осель і домів. Десятки тисяч людей залишилися без даху над головою. Згинуло кількадесят осіб. Шкоди обраховують на 150 мільйонів долярів.

В АМЕРИЦІ

● В Колюмбії біля міста Аранзаду обсунулася гора, поховавши живцем 20 осіб, які не вспіли втекти.

● Департамент рільництва повідомляє, що навесні 1956 року має народитися в ЗДА коло 56 мільйонів свиней — на 2 відсотки менше як навесні цього року. Цього року навесні народилося 57.3 мільйона свиней, а восени 37.9, разом 95.2 мільйона.

● Пожежа знищила готель „Вейсайд" у стейті Массачусетс, який існував 269 років і в якому жив перший президент ЗДА Джордж Вашинґтон та маркіз Ляфаєт. Цей готель оспівав був славний американський поет Г. Лонґфелло.

● Адміністрація мостів повіту Берлінґтон, Ню Джерзі, щоб зробити авдоводіям різдвяний дарунок, вирішила в день Різдва не збирати оплати за переїзд через мости. Оплата за переїзд виносить 5 центів. Урядовці, замість збирати оплату, роздаватимуть картки з різдвяними поздоровленнями.

● Бюро Погоди в Вашинґтоні передбачає, що вже незабаром вдасться знайти спосіб змінювати напрям гураґанів. 30 науковців виїздять на Флориду, де впродовж 30-ох місяців вивчатимуть цю справу. Насамперед треба буде вивчити ґенезу та енерґію гураґанів.

● Губернатор стейту Коннектикат Абрагам А. Рібікоф наказав міським суддям безоглядно карати тих автоводіїв, які не зважають на приписи правильної їзди. Стейтовий комісар має відбирати на 30 днів дозволи на їзду тим автоводіям, які зашвидко їхатимуть автами.

● Адміністрація шукає 5,000 добровольців, яких можна було б вишколити для охорони державних складів, де зберігаються найрізнородніші товари, від діямантів починаючи, а на щетині до щіток кінчаючи. Ці добровольці мають походити з тих місцевостей, в яких знаходяться державні магазини.

● Директор Інформаційної Аґенції ЗДА Теодор Стрейберт повідомляє, що „Голос Америки" змінив у своїх передачах до чужих країн свою назву, і називається тепер „Голос Америки для волі і миру".

В СВІТІ

● В Совєтському Союзі буцімто живуть найстарші люди, які своїм віком мають доказувати „веселе й щасливе життя". Офіційна совєтська статистика твердить, що в СССР є 717 громадян вище від 110 років, 40,000 чоловіків і жінок вище від 90 років, а 4,425 осіб у віці між 100 і 110 років. Дві жінки у Краснодарі на Кавказі буцімто мають по 145 років, а один селянин в Грузії — 136 років. Московська „Правда" дає „фахові" поради, як найдовше зберегти життя, але між ними нема найважливішої передумови: скасування комуністичного режиму.

● Англійська королівська родина, — королева Єлисавета II, її чоловік князь Единбурґу, їх двоє дітей, королева-мати Єлисавета й княжна Марґарита — Приїхали на Різдво до замку Сендрінґгем. Королева Єлисавета II виголосила з цього замку традиційну різдвяну промову до народів Коммонвелту.

● Англійський уряд потвердив пресові вістки, що він заявив готовість подвоїти дотеперішню допомогу Йорданії, якщо ця держава приступить до Баґдадського протисовєтського пакту. У переговорах англійський уряд запевнив Йорданію, що приналежність до згаданого пакту не зобов'язує Йорданії злагіднити своє відношення у відношенні до Ізраїлю. Але арабське населення Йорданії не вірить в це і в масі є проти союзу з Англією та Туреччиною, які визнали Ізраїль і втримують з ним дипломатичні взаємини.

● У Туреччині створилась нова, четверта в цій країні політична партія — Партія Волі, — яка має заступництво в парляменті. Ядром нової партії є 29 парляментарних послів, які вийшли (чи яких виключили) з Демократичної партії, що є при владі, невдоволені її не-демократичними актами, як, напр., строга пресова цензура і т. п.

● По Далекому Сході подорожує шеф об'єднаних американських штабів, адмірал Редфорд. У столиці Пакістану Карачі, він заявив журналістам, що не прив'язує великого значення до балаканини Хрущова й Булґаніна в Індії та Бірмі і не думає, щоб та балаканина вплинула на міжнародну політичну ситуацію. Адмірал Редфорд підтримує концепцію збільшення американської допомоги союзним країнам.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published dailv except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КОЛОНІЯЛЬНИЙ БАЛЯНС

Остання подорож совєтських диктаторів Хрущова і Булґаніна по Азії, їх поведінка під час цієї подорожі і їх прийняття місцевим населенням викликали, цілком зрозуміло, численні коментарі в західньому світі взагалі, а в американській пресі зокрема. Діло бо в тому, що ця подорож совєтського партійного вождя і його „соратника" була справжнім походом проти Заходу на Сході. Очевидно, що головним моттом цього совєтського пропаґандивного походу був колоніялізм.

Американська преса звертає увагу на те, що Хрущова і Булґаніна привітали, з їх поворотом до Москви, не їхні власні портрети, як це є за совєтським звичаєм, але величезні портрети небіжчика Сталіна, 76-ті роковини народження якого саме припадали на той день. В цьому коментатор „Н.Й.Таймсу" добачає символіку: совєтська політика, не зважаючи на деякі невдачі, зиґзаґи та дипломатичні усмішки її теперішніх керівників, вернулась таки до „сталінізму" і зв'язаного з тим поняття злочинства у внутрішніх та закордонних справах. Одним з найбільших злочинів саме і треба вважати колоніялізм, до загального походу проти якого закликали Хрущов і Булґанін азійські народи під час своєї останньої подорожі.

Справа колоніялізму ясна для кожного. Західній колоніялізм, рештки якого ще залишились і колодою лежать на шляху змагань вільного світу, доживає свої останні хвилини. Впродовж і після другої світової війни кругло 600,000,000 людей, включно з народами Індії та Індонезії, дістали волю і незалежність. Колоніялізм у західній політиці і наставленні належить уже до пережитків. Західня процедура ліквідації колоніялізму йде по еволюційній лінії: колоніяльні народи ,які вже приготовані до вільного ,самостійного життя, і яким не загрожує небезпека попасти в неволю своїх власних тиранів, дістають самостійність. Процес цей відбувається під наглядом Об'єднаних Націй і добігає до свого завершення. Звичайно, є ще й на Заході в Европі деякі уряди, що не цілком дозріли до такого розвитку і ще обороняють рештки колоніялізму, але це справи не змінює і колоніялізм на Заході є вже справді „загибаючий", а його рештки є ще тільки проблемою часу, в Бозі надія недовгого. При цьому не можна не підкреслити, що саме Америка розбила колоніялізм і як концепцію, і як практику.

Саме в той час, коли на Заході, як історична конечність, прийшла ліквідація колоніялізму, — колоніялізм у найстрашнішій своїй формі прийшов до голосу на опанованому Москвою Сході. Західній колоніялізм, навіть у його колишній найгіршій формі, є нічим у порівнянні з модерним рабовласницьким і народовбивчим колоніялізмом Москви. Саме в той час, коли 600,000,000 людей звільнено від західнього колоніялізму, Москва поширила свою колоніяльну імперію на приблизно таку ж кількість населення, якщо врахувати до цього не тільки загарбану половину Европи, але й поширення „впливів" Кремлю на червоний Китай та інші азійські простори. Західній колоніялізм ліквідується, при рівночасному величезному зрості і скріпленні совєтського колоніялізму. Коли з-під західньої колоніяльної залежности звільняють одну країну за другою, Москва до опанованих і в жахливий спосіб гноблених та експлюатованих вже від давніших років України, Білоруси та інших не-московських націй, що мають власну велику історію і традицію, додала вже в останньому часі балтійські країни, і на цій самій дорозі є тепер ще т. зв. сателіти, а на ділі вже колонії Москви.

Отакий колоніяльний балянс світу: заник та ліквідація західнього колоніялізму і рівночасно ріст та закріплювання у сто разів гіршого московського рабовласництва. А подорож Хрущова і Булґаніна по Азії з гаслами проти колоніялізму є такою самою ганебною облудою і підступом, як були „земля і воля" та подібні гасла, що ними пощастило комуністичним диктаторам заманити в страшне колгоспне ярмо народні маси теперішнього СССР.

Добре, що Захід починає здавати собі справу з колоніяльно-рабовласницького характеру совєтської імперії. Але трагедія в тому, що він починає собі з того здавати справу і називати речі поіменно щойно тоді, коли совєтські торгівці невольниками наступають їм самим на нагнітки. У щоденній політиці, натомість, тут все ще безглузде „непередрішення" і всілякий єдинонеділимський дурман, насаджений колись білим, а тепер підсичуваний червоним московським колоніялізмом.

ОБЕРЕЖНО З ВИТРАТАМИ!

Як на сторожі своїх прав, так і на сторожі свого мастку та добробуту мусить завжди стояти свідома людина. Такий висновок треба зробити з „новинкограму", вміщеного в напівурядовому тижневику „Юнайтед Стейтс Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 16 грудня. Тут читаємо:

У той час, коли ще йде пожвавлений торговельний оборот — „бум", — нам треба усвідомити собі такі факти: продаж нових авт стоїть позаду продукції; те саме з продажем телевізійних апаратів і з іншими предметами постійного запотребування; побудова нових домів виявляє напрям до зменшення; розбудова мешкальних домів також зменшиться наступного року; ціни на фармерські продукти, а з цим і фармерські прибутки, зменшуться. Якщо скласти все це разом, то виходить, що пожвавлення обороту буде виставлене на свого роду пробу.

Ці спостереження дуже важливі тому, що вони сполучені з передвиборчими настроями. У довоєнних часах, коли з-правила Республіканська партія вважалася за „урядову" партію, тобто таку, що має традицію виходити переможно при президентських виборах, а тільки виїмково віддавати владу демократам, — у тих часах республіканці - фабриканти приходили до робітників з попередженнями: „Якщо хочеш мати постійний заробіток, то голосуй за республіканських кандидатів, бо тільки республіканці мають у своїх руках фабрики і можуть забезпечити постійну працю!"

Тепер республіканці також мають у своїх руках владу, Вони дали до кабінету Айзенгавера кількох фінансистів і власників великих підприємств; вони постійно пригадують, що за республіканської адміністрації запанував великий добробут і постійний „бум" — аж ось приходить осторога: може бути гірше.

Це — важлива пригадка для пересічного громадянина, який так зжився з добробутом, що вже й не думає про погіршення фінансового положення країни, а з цим і особистого маткового стану. Це дуже важливе також для „нових американців", які просто не уявляють собі іншої можливости, і закуповують всілякі предмети, щоб дорівняти „старим американцям". Особливо користають вони з легкого кредиту при купівлі домів, або з ще легшого кредиту при купівлі домашнього устаткування, розкішних одягів та авт.

Усі такі „ужиткові речі" звичайно йдуть впарі з продажем домів .Якщо мешкальні доми знаходять попит, тоді й речі домашнього вжитку знаходять легкий збут. Упарі з цим іде їх продукція, упарі з продукцією йде попит на робітника, а впарі з попитом на робітника йде заробітна платня. Тому попередження, що будова домів не піде в такому темпі, як тепер, є для пересічного робітника вказівкою, як він має розцінювати свій мастковий стан.

Одначе, це не значить, що всі заробітки треба складати до банку й не використовувати їх на звичайні потреби. Економісти передбачають, що життьові кошти зміняються не на багато. Харчі залишаться більш-менш на теперішньому рівні, а може й подешевшають; ціна одягів теж не хитається; комірне доволі наладнане законами, а подекуди навіть зменшується — за виїмком тих околиць, куди переносяться фабрики і де ще не було часу розбудувати відповідної кількости нових домів; ціна опалу вже устабілізована . . .

Ще йде про т. зв. „безробіття". У давніх часах загроза закриття якоїсь фабрики приводила не тільки наємців, але й купців та інших бизнесменів до паніки. Тепер цього нема, бо суспільне забезпечення вже запустило таке глибоке коріння, що стає в пригоді як наємцям, так і бизнесменам, а особливо старшим людям, що не придбали собі мастку на забезпечення старости. Безробіття стало тепер турботою уряду, а не самого громадянина. Життьове забезпечення поступило тепер так далеко, що виключає загрозу нужди, а шпиталева й лікарська обслуга, хоч ще не набрала розмірів інших родів суспільної забезпеки, все таки доступна й для бідних.

Не зважаючи на весь такий поступ в суспільному житті, маткові й фінансові справи вимагають пильного дослідження, а з цим і розумної обережности у фінансовій господарці родини.

(С.)

Любомир Ортинський

З ПЕРСПЕКТИВИ СКАНДИНАВІЇ

Стокгольм, грудень 1955 р. — „Географічно ми — півострів, фактично, зокрема, коли йде про нашу ментальність і зовнішню політику, ми — острів, — починав свій довший виклад мій новий знайомий, один з редакторів „Свенска Даґлядет", коли я його спитав про тенденції теперішньої політики Швеції, головної країни Скандинавії, що до певної міри є політичним орієнтиром для Норвегії і Данії. І хоч консерватисти зі „Свенска Даґлядет" аж ніяк не люблять соціялістичного уряду і не лишають сухого волоска на міністрові зовнішніх справ Ундені, проте, строге додержування нейтралітету — головна магістраля зовнішньої політики всіх майже партій цієї, матеріяльно щасливої, країни.

Свобода вислову і рація стану

Швеція ще й сьогодні належить до тих нечисленних країн, преса якої може писати все, що її редакторам подобається, що вони вважають за гідне друкарської фарби. Як колись, так і тепер, тут багато зрозуміння для справжньої гуманности, що її демонструється не лише на шпальтах газет ,але й ділом. Кілька тижнів тому прибув сюди з Австрії транспорт залишенців (в ньому кількадесят українців), переважно туберкульозно - хворих, що їх не захотіла прийняти ніяка країна. Ними заопікувались у шведських санаторіях, а хто підлічений вже працює, і чи не вперше за десять років відчуває, що не є непотребом та тягарем для суспільства ,але що всилі на себе заробити. Таких транспортів було вже більше і, як довідуюсь з кругів шведського Червоного Хреста — цю акцію плянується вести далі. Не бракувало також шведській пресі відваги якнайгостріше осуджувати в 1945 році видачу 137 балтійців Совєтам, а недавно, в десятиріччя цієї трагічної події, майже вся шведська преса принесла великі репортажі про це, тавруючи тодішнє поступовання уряду і, називаючи його плямою в найновішій шведській історії.

Але це — одна сторінка медалі, а цілком іншою є політика уряду, офіційна політика, що задивлена в державну рацію, через що в строгому невтралітеті вбачає свій шлях. А він ,подиктував шведам признання анексії балтійських держав Совєтами, дармащо з Естонією зв'язує шведів спільна історія і трохи крови, що балтійські народи тут трактовані як брати і що держава заопікувалась їхніми інституціями, головно культурними, і ще й досьогодні вони користаються значною матеріяльною підтримкою. Зупиняюсь довше над цим аспектом, бо в нас ще дехто хоче вірити, що шведи не забули альянсу Карла XII з Мазепою і що вони й сьогодні є нашими стовідсотковими політичними приятелями. На ділі, вони в першу чергу зацікавлені в збереженні свого високого життьового стандарту, а справу Карла XII і Мазепи лишають історикам. Література на цю тему велика, а нова пишеться. Зокрема, д-р Богдан Кентржинський пише велику, джерельну працю про Карла X та його зв'язки з Хмельницьким і ревідує старі тези шведської історії. Тільки все це не має майже ніякого відношення до шведської зовнішньої політики наших днів!

Добробут і квієтизм

На підставі статистики, а тепер і автопсії ,треба ствердити, що найвища житлова культура, найкраще соціяльне забезпечення і взагалі найбільший матеріяльний добробут з усіх країн Европи є в Швеції. Я побував в Стокгольмі і на провінції, в домах наших робітників, і, хоча не бачив мешкань - відповідників у ЗДА, відважусь твердити, що вони комфортніші. Наш молодий хірург ортопедичного відділу місцевої полікліники д-р Б. Скобович оповідав мені, що до їх шпиталю часто приїжджають делеґації з ЗДА, Австралії й Німеччини (не кажучи вже про інші країни, в тому числі й з-поза „залізної заслони"), щоб вчитися у них організації медичної опіки. Про харчі, убрання і т. п. побутові справи не доводиться й говорити, бо такі проблеми тут невідомі. Також, крім нечисленних алькоголіків, що тиняються деколи вулицями, прошаки тут невідома категорія. Швеція є сьогодні зразком „добродійної держави": починаючи з другої дитини, родина дістає не лише зниження податків, але й премії на мешкання та різні додатки; холодільня є в кожній хаті, а в банку кожна родина має не мале конто. А впарі з тим — застій. Пресовий аташе одного посольства, що на дипломатичних постах в Скандинавії посивів, а в Швеції живе ,кількома наворотами, 16 років, казав мені таке: „Шведи досягли вершин економічного добробуту і соціяльного забезпечення. Далі йти вгору вже годі, і тому помічається знудження, що призводить до шукання чогось нового, до експериментування на різних ділянках".

Пуританізм і сексуальний лібералізм

У ресторані на „Tyska" (в перекладі — „Німеччина"), що є назвою найстаршої дільниці міста навколо королівського палацу і лежить на тому півострові, що лучить північний Стокгольм з південним, кельнер дивився на мене згіршеним поглядом, коли я об 11 год. перед обідом попросив дати один коньяк до кави. Тільки по 12-ій годині, і лише замовивши принаймні „сендвіч", можна тут дістати алькоголь. Коротко перед північчю тут безцеремонно кажуть забиратися з льокалю, а по півночі годі випити навіть пива чи содової води. На „Kunsgatan" (Королівська вулиця, головна торговельно - репрезентаційна вулиця Стокгольму) не кине самітному прохожому „глибокого погляду" нічний метелик, пусті також бічниці, і взагалі нічний рух лондонського Піккаділ тут невідомий. Зате „teenagers" ознайомлені тут з усіма вихилясами полового життя, інтимний стосунок, от так собі для фантазії — найзвичайніша річ. Було б спрощенням відносити все це до аморальности чи розгнузданости. Ті, що в матерії визнаються, переконували мене, що йде тут про виховний експеримент, про інший підхід і т. п. Не берусь судити, бо тритижневий побут не дає для того найменшого права, констатую тільки факти.

Володимир Б. Лотоцький

ПРОПАҐАНДА

Латинське слово „пропаґанда" здавна мало в Америці погане значення, а пропаґанда Гітлера і большевиків дорешти опоганила цей термін. Чужоземці в Північній та Південній Америці часто не усвідомлюють собі цього факту і витрачають на пропаґанду чимало грошей, часу та енергії, гадаючи, що цим способом „здобувають опінію" націй Західньої півкулі. Скільки то появляється друком брошур, закликів, „звернень", бюлетенів, протестів, заяв, листків, „відкритих листів", резолюцій мовами англійською, еспанською, португальською! Скільки коштує пересилка усяких пропаґандивних видань, що їх висилають різні етнічні групи до всіх керівних та видатних осіб!

Щоб краще зобразити вартість пропаґанди ,пригадаю коротко акцію етнічних груп під час першої світової війни. Не писатиму „історії", бо на це треба більше місця, як у статті ,але пригадаю тільки, що національні групи в Америці, між ними й українці, пустилися були на каламутні хвилі пропаґанди, витрачаючи на неї масу грошей. Як секретар Українського Народного Комітету і Ліґи Чотирьох Націй (українців, литовців, лотишів та естонців), я їздив дуже часто до Вашинґтону в рр. 1918, 1919 і 1920. Конгресмен Джеймс А. Гемилл, з Ню Джерзі, познайомив членів екзекутиви УНК з іншими конґресменами й сенаторами. Ми навіть мали інформаційне бюро УНК в офісі посла Гемилла. Отож, я мав змогу приглянутися, як діє пропаґанда в Конґресі.

Приходжу до офісу посла Гемилла, якого так само, як і всіх інших, заливала повінь пропаґанди .Різні брошури, заклики ,меморіяли, бюлетені, безупинно надходили з пошти. Щодня прибували цілі купи тієї „літератури". Ну, ви певно цікаві знати, що з нею діялося, — запитався я раз про це Гемилла і почув таку відповідь:

— Ви, певно, гадаєте, що я не маю нічого до роботи? Як конґресмен, я і мій секретар маємо стільки праці, що вистачило б на десять осіб. Я через це занедбую свою сім'ю, свою адвокатську канцелярію, а також і посольські обов'язки, особливо у взаєминах з виборцями. Зрештою, погляньте, як мій секретар „полагоджує" всю пропаґанду.

А це було дійсно дуже інтересне. Секретар мав перед собою на бюрку велику купу пропаґандивних матеріялів. Навіть не розкриваючи коверт, він викидав усе це у два великі коші, що стояли по обох боках бюрка, так що через хвилину обидва коші були повні. Тоді він відсапнув і взявся до читання важливіших листів, на які, на його думку, треба було негайно відповісти.

— Ось маєте пропаґанду — сказав Гемилл, — і тут їй місце! Хто має час і нерви усе це читати, і чи варто це читати? Це тільки викинений гріш та докучання перепрацьованим людям.

Я допевнився про це ще більше, коли заходив до старих, заслужених і видатних сенаторів, Мовзеса з Мессечусетсу і Фрілінґгайзена з Ню Джерзі. Їхні секретарі робили з пропаґандою те саме, що секретар Гемилла.

Раз сенатор Фрілінґгайзен повторив мені подібну „літанію", що її був виголосив посол Гемилл, і ще додав такі слова:

— Замість усієї пропаґанди, яку ми мусимо викидати на сміття, навіть не розгорнувши її, ви краще видайте гарну добру книжку, автор якої заслуговує на довір'я. От тоді вона негайно опиниться у нашій бібліотеці. От, маєте у нас шафи з книжками. Коли ми потребуємо інформацій, і то швидко, то беремо книжки з цих шаф і користуємося їх інформаціями. Так, з книжок, але не з брошур!

Тоді зо мною було кілька представників литовців, лотишів та естонців. Один з них сказав: — Ну, але ж у вас, пане сенаторе, нема книжок про наші народи!

— Є, але дуже мало, аж надто мало. Ось книжки про Литву й Україну, а про Латвію й Естонію нема нічого. Це тому, що ви не видаєте і нам не присилаєте.

Хтось перебив, що у нас самі „політищени", але нема учених істориків, соціологів, юристів. На це сенатор Фрілінґгайзен:

— Але ж у нас, тут в Америці, є більше як тисяча університетів і каледжів (тепер вже є 2,000), а в них багато учених істориків. Я чую ваші нарікання, що росіяни й поляки видали свої історії по-англійськи та пофальшували їх на вашу некористь. Чому ж тоді ви — українці, литовці, лотиші й естонці — не заплатите ученим американським історикам, щоб написали добрі, правдиві історії ваших народів, і навіть правдиві історії ваших сусідів ворогів — Росії й Польщі, що були б відповіддю на історії пофальшовані?! Зберіть потрібні матеріяли, дайте їм, заплатіть за працю і будете мати добрі, критично написані книжки .що матимуть значення, як вірогідна інформації.

Ще один приклад з часу першої світової війни.

Литовці (демократи, ліберали) заплатили одному з американських бюр у Вашинґтоні 60,000 долярів за один рік пропаґанди. Це бюро розсилало різний пропаґандивний матеріял до газет, сенаторів, послів, установ.

Однак, литовські католицькі організації ,які вженазбирали більше як 100,000 долярів, пішли порадитися до американської католицької єпархії, чи давати ті гроші на пропаґанду. Їм сказали, що давати гроші на пропаґанду — то це те саме, що викинути їх в болото. Краще, сказали, пошліть їх молодій, бідній Литовській республіці! І вони так зробили. Ані цента не дали на пропаґанду ,а всі гроші вислали визволеній з неволі Литві.

Потім говорили мені литовські лідери, що вони справді викинули 60,000 долярів в болото. Бо не пропаґанда збудувала, чи то допомогла збудувати, Литву, Латвію й Естонію. Це зробила Англія, яка хотіла мати через них більше сили на Балтійському морі, ослаблюючи головно силу СССР. Совєти тоді не важилися забирати ті маленькі країни, але не тому, що литовці заплатили за аґітацію 60,000 дол., а тому, що там стояли напоготові англійські воєнні кораблі.

(Закінчення на стор. 3-ій)

МИНУТЬ РОКИ . . .

Минуть роки і син мій дужий
Тут вийде з заступом в руці,
І м'язи міць напружить,
І сплинуть дні — не ці . . .

Все, що пожарам на поталу
Ми віддавали й на загин,
Спорудить знов помалу
Його упертий чин . . .

Працюй! Клади на камінь
[камінь,
Як запахущий срібний крин,
Розквітне над віками
Твій подвиг і твій чин.

ЮРІЙ КЛЕН

Н. Дорошенко-Савченко

ПОЧАТКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НА ПРОСКУРІВЩИНІ

(Спогад)

(1)

Стаття проф. Розгона, надрукована в чч. 86-89 „Свободи" (за 6-11 травня ц. р.), спонукала мене взятися за перо. Правда, стаття носить назву: „Деякі епізоди боротьби з большевиками на Поділлі", але в першому числі, ч. 86, оповідається також про початки революції на Проскурівщині (очевидно, української революції). Я мешкала в Проскурові від серпня 1913 р. до кінця червня 1917 р., брала близьку участь у національному житті по революції 1917 р., то ж хочу заповнити прогалини в статті проф. Розгона, а також виправити деякі недокладності. Гадаю, що для майбутнього історика, а може і для нашого громадянства не байдужим буде довідатися, як то відбулася українська революція в такому специфічному середовищі, як Проскурів та його повіт, а також про перші блискавки грядучої бурі-боротьби з червоними москалями.

Після поділу Польщі, Подільська земля перейшла до Російської імперії. Населення її по селах в більшості було українське, але дідичі — переважно поляки. По селах жила також певна кількість і польських селян, тим то там було багато костелів, а не тільки церков. Католицьке духовенство всіми засобами силкувалося спольщити українське селянство, для чого використовувало у випадках мішаного подружжя також жінок - польок. Матеріяльне становище нашого селянства тут було значно гірше, ніж, напр., у рідній моїй Полтавщині. Було воно тут здебільша убоге, пригноблене. Бідняки-селяни залежали від пана, поляка, до якого ходили на заробітки. Було воно й мало свідоме національно. Щодо інтелігенції, то перед революцією 1917 р. в загальному тяжко було зорієнтуватися, хто тут був свідомий українець, всі бо мусіли ховатися за маску російських патріотів. Треба сказати, що Поділля, зокрема Проскурівщина, були у виїнятковому становищі, з огляду саме на колишню приналежність до Польщі. Тут жандармське око було пильніше, ніж деінде, особливо під час першої світової війни. До того ж, на Правобережжі „Земства" (органи місцевого самоврядування), з'явилися значно пізніше як на Лівобережжі. Тоді, коли на Лівобережжі Земства постали від 1864 р., на Правобережжі тільки в 1911 р. Таким чином населення довго не мало права голосу і цілком залежало від державної адміністрації. До того ж на Поділлі діяв розпорядок про „обрусеніє краю". По школах вчителі - чоловіки одержували до своєї платні оцей додаток на „обрусеніє краю". Цей фонд постав нібито з сконфіскованих царським урядом мастків поляків-повстанців. До заснування Земств по селах існували парафіяльні школи, залежні від православного духовенства, яке було тут у великій мірі зрусифіковане ,або було послушним інструментом у руках московської Церкви. Дрібна торгівля по селах була в руках жидів. Можна собі уявити становище українського селянства на Поділлі до революції 1917 р. До речі, тут воно було потомками колишніх кріпаків, а не козаків, — такі були тут рідкістю. Обплутане економічно, морально залежне від багатьох чинників, село було невиразне щодо українства, коли прогриміла революція 1917 року. Зрештою, проф. Розгін сам стверджує, що „Проскурівщина була найменше національно освідомлена".

Само місто Проскурів лежить на горішній течії Богу, в її початках. За царських часів це місто виглядало більш цивілізовано, ніж багато лівобережних повітових міст. Лежить воно на шляху Київ — Львів і мало безпосереднє сполучення з Києвом і австрійським кордоном, від якого віддалене воно було на 96 верстов .Околиці болотяні, нездорові, але само місто уряджене було культурно: електрика, багато різноманітних магазинів, де можна було дістати й закордонні товари, що приходили сюди часто контрабандою. Було кілька середніх шкіл, кіно, де відбувалися також вистави й балі. Перед першою світовою війною в місті стояли два полки: Дніпровський — піхотний і Білгородський — кінний уланський полк. Це дуже оживлювало товариське життя міста. Як пізніше виявилося, в Дніпровському полку було досить українців-старшин і один з них зорганізував із вояків хор ,який співав і українських пісень. Перед першою світовою війною місто налічувало 47,000 мешканців, з яких більш як половина були жиди .Далі йшли поляки, росіяни й нарешті українці. Ці останні здебільша були робітники ,або дрібні урядовці, вчителі тощо. Більшість чужинців робила місто назовні російським. Здавалося, для успіху української революції шанси були більш ніж сумнівні. Такий невідрадний стан застала революція 1917 року. Правда, було декілька свідомих українців в самому місті, а це: директор хлоп'ячої виділової школи Василь Богацький, який зі страху перед пильним оком жандармерії та й перед своїми таки підлеглими вчителями, передплачував „ЛНВ" на ім'я своєї куховарки, до речі, неписьменної. Був він також поет і друкував українські вірші під псевдонімом ,не пригадую вже яким. Але він і за революції не був активним громадським діячем. Другий зате свідомий українець, це був Кость Місевич, здається, перед революцією телефоніст на станції Проскурів. За революції ідейний, самовідданий громадський діяч ,а пізніше, на еміґрації, відомий бандурист, якого в часі другої світової війни німці розстріляли на Волині.

Дуже приємно було відпочити душею в привітній сім'ї Місевичів ,де всі говорили виключно українською мовою. Мала донечка, Галочка, гарно деклямувала патріотичні українські вірші й танцювала козачка, під акомпаніямент бандури батька. Маленький ,добре утримуваний садочок, оточував малу хатину Місевичів ,а серед безлічі пахучих квіток — замилування пані Місевич — мрійливо гули бджілки, бо в саду була й невеличка пасіка. Це було в с. Лезнево, п'ять верстов від Проскурова. Туди треба було йти весь час болотом, через яке були прокладені кладки з поруччями. В тому ж селі була свідома українка, вчителька п. К-на. Серед персоналу дівочої й хлоп'ячої виділових шкіл було також декілька свідомих українців.

На початку березня 1917 р., на вулицях міста Проскурова з'явилися хлопці, які бігали й кричали: „революція, революція в Росії . . ."

Всі кидаються купувати бюлетені. Жадібно читаю ці перші вістки про довгождану подію, а думка сверлує мозок: як то тут з українською справою виступати ,до кого звертатися? З усіх свідомих українців, яких я знала, хіба тільки Місевич міг бути активним, а решта могли приєднатися лише, коли все буде налагоджене. Яка ж була моя радість, коли через пару днів читаю оголошення, що закликають українців прийти на збори тоді то і тоді, туди то й туди. В призначений час іду з завмиранням серця . . . На моє приємне здивування бачу повнісіньку залю. Серед публіки досить салдатських шинелів, зауважую й дві уніформи військових лікарів. Отже, війна допомогла нам. В Проскурові закватирував військовий шпиталь, а крім того з різних причин опинилося тут досить вояцтва. Між ними був і Трохим Верхола. З ,огляду на хворобу легенів, дістав він відпустку додому. Серед присутніх із здивуванням побачила й кілька вчителів (-льок) виділових шкіл: настав час, українці скинули фальшиву машкару й виявили своє правдиве обличчя . . . Звичайно, був і Кость Місевич. Зборами проводили два військові лікарі: д-р Микола Стаховський ,тепер уже покійний і д-р Б-кий. Промовляв багато й Верхола .Це був сухорлявий чоловік, середнього росту, з жовтим як віск обличчям і палаючими гострим вогнем очима. Організувалася тоді Українська Громада, на голову якої був обраний д-р М. Стаховський. Д-р Б-кий незабаром виїхав до Кам'янця Подільського і за Української Центральної Ради був Губерніяльним Комісаром. Наша Громада була з ним увесь час у контакті, а також із проф. Віктором Приходьком. Оскільки не помиляюся, був він губ. комісаром освіти за Центральної Ради. Не пам'ятаю вже в якому характері приїздив до Проскурова бл .п. Н. Григоріїв також із Кам'янця Подільського.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР РОМАНА ЗАВАДОВИЧА

Для відзначення 35-их роковин відомого українського поета і дитячого письменника Романа Завадовича громадські організації Шикаго — Пласт, СУМА, „Самопоміч" із своєю секцією „Учительська Громада", „Самодопомога" (дитяча вакаційна оселя), ООЧСУ й Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів влаштували дня 11 грудня ц. р., літературний вечір на його пошану, присвячений творчості поета. Заля новонабутого дому СУМА була сповнена публікою, здебільша старшого віку, хоч і була молодь, особливо ж пластуни й учні школи українознавства.

Роман Завадович

Вечір попередили відповідні радіові оголошення. Одна з радіопрограм передала окрему передачу, присвячену творчості Романа Завадовича, з музикою і рецитаціями. Друга подала загальний нарис про працю Ювілята і зокрема перегляд того, що він зробив для української громади Шикаґо. Гарну і теплу згадку присвятили йому у своїй радіогодині ОО. Василіяни. Інші радіопрограми, подаючи оголошення про літературний вечір, передали водночас свої побажання для Ювілята.

Вечір відкрив голова ділового комітету для відзначення ювілею Романа Завадовича проф. Адам Антонович. Літературну сильветку Письменника подав д-р Олекса Бабій, на основі своєї ж статті на цю тему, надрукованої востаннє у „Віснику". Рецитації поділено на групи, залежно від віку дітей, для яких вони були призначені: дошкілля і діти молодшого віку, діти середнього віку і доріст та молодь. Наприкінці виступили рецитатори з творами для дорослих. Рецитації розпочав шестирічний хлопчик в козацькому одягу, який віддеклямував вірш „Малий козак". Менші виконавці це були здебільша улюбленці Поета, що водночас є педагогом, яких він знає з найкращого боку і з школи і з вакаційної оселі. Одна з молоденьких „артисток" із п'єс Р. Завадовича на терені школи віддеклямувала прегарно і з чуттям вірш „Ку-ку, пам'ятай!", присвячений зозульці з України. Цей вірш, а також інші взяли своєю патріотичною тематикою за серце публіку і вона приймала їх невгаванними оплесками. Серед виконавців з доросту була теж друга прекрасно виконана деклямація „Герою України" одна з найкращих точок вечора. Далі ішли музично-вокальні виступи: співали тенор Мельничин, молода учениця кляси співу Матійців і виступав квартет у складі пп. Мак, Поволячек, Чижак і Шуть. Акомпаніювали професори Шуть і Білогрудь. Передостання точка мала назву „Привітання Ювілята" і відбулася вона під проводом кол. директора станиславівської гімназії проф. Осипа Левицького. Наприкінці виголосив своє слово сам Ювілят. Провідні думки його слова були такі: справжнім Ювілятом є Слово українське, у якого він 35 років перебував на службі: Це — його господар і працедавець, який крокує разом з цілим народом, показуючи шлях до найвищої мети. Це слово відстояло Україну від ворогів, які знищивши українську державність, хотіли знищити і сам народ. Роля цього слова незаступна і відступництво від нього було б рівнозначне з катастрофою. Далі згадав Ювілят три переломові моменти із своєї біографії, а саме: перший, коли св. Миколай приніс йому — 9-річному хлопцеві „під подушку" зошит для списування „творів", другий закуплення в дні 16 грудня 1920 року у продавця часописів у Тернополі „Світу Дитини" із першим друкованим віршиком Ювілята і третій — відвідини в Володимира Гнатюка, що дав йому поради, як стати добрим письменником. Ювілят прочитав текст свого першого віршика „Святий Миколай", що його публіка прийняла рясними оплесками і вияснив, що два основні мотиви — релігійний і національний — визначили напрям всієї його дальшої літературної діяльности. Потім з'ясував, які моменти вплинули на те, що він залишився при дитячій літературі, підкреслюючи добрий приклад творців т. зв. золотої доби української дитячої літератури і вплив Івана Франка, якого він знав особисто. Покликавшись на слова Богдана Лепкого, що „Лис Микита" став улюбленою лектурою дітей („частини народу, до якої належить майбутнє"), завдяки чому діти, як виростуть, читають також „Мойсея", Ювілят доказував, що призначенням дитячої і юнацької літератури є підготувати і виховати читача для творів українських і світових письменників, тих уже, які пишуть для дорослих. В дальшому згадав Роман Завадович про моральну відповідальність дитячого автора за те, що він пише. Заторкнув теж проблему впливу кіна і телевізії на виховання дітей, підкреслюючи, що навіть тоді, якби ці дві модерні розваги були поставлені на відповідній висоті щодо змісту їх програм, то й тоді їх виховна роля була б тільки додатком до основної ролі, що її виконує друковане слово. Ювілят доводив, що українське слово мусить бути збережене в умовах еміґрації, тим більше, що роля цього слова величезна, особливо ж в освідомленні світу про українські справи і в збереженні тих національно - релігійних вартостей, що їх намагається вирвати з коренем червоний окупант на рідних землях. Закінчив своє слово Роман Завадович закликом до батьків підтримувати українське друковане слова і до дітей-юнаків, щоб вони вміли з доступної їм скарбниці культури і скарбів слова всіх народів добувати і ставити на почесному місці у своєму житті і в своєму серці ті самоцвіти, що розцвіли на землі їх батьків і дідів. „Ваша повинність — казав Ювілят — самим їх пізнати і показати світові. У них є та сила, що поможе вам перед вільним світом і перед країною вашого походження сповнити великий обов'язок всіх тих, що народжені в Україні, наблизити день її визволення".

О. А.

ПРО ВАЖЛИВІШІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ В АДМІНІСТРАЦІЇ

Одним з найважливіших питань в кожній великій організації як і в державній адміністрації є проблема централізації й децентралізації. По правді, самі в собі — централізація і децентралізація є ніщо інше як дві собі протилежні тенденції, течії, два протилежні до себе політично-організаційні принципи. Під поняттям централізації розуміємо всю суму, всю сукупність тих дій і змагань внутрі однієї організованої спільноти, які скеровані на те, щоб можливо найбільша частина всієї діяльности тієї організованої спільноти виявилася назовні через одне місце, а саме через її центр. — Цілком протилежна тенденція зветься децентралізація. Під централізацією розуміємо тенденцію-змагання до того, щоби можливо якнайбільша скількість функцій організованої громади була передана з центру до якнайдальше положених організаційних одиниць-клітин, які зо своїм центром, що є надрядною одиницею, пов'язані не тісно, але досить вільно.

Можна говорити про два роди децентралізації: простірну і річеву децентралізацію. Про децентралізацію з огляду на простір говоримо тоді, коли дану адміністративну одиницю, напр. область чи край (термін вживаний адміністрацією УПА) поділимо на менші одиниці: округи чи частини або сотні в Кубані і їм даємо право приймати відповідні адміністративні рішення. Очевидно ці самостійні адміністративні одиниці, як нпр. округи мають зв'язок з Централею. При тому сама віддаль (більша чи менша) не має великого значення. Нпр. Васильківський район, чи пак округа (під Києвом) не матиме кращого становища, тобто більше влади від нпр. черкаського району чи округи, хоч перший лежить ближче до централі в Києві чим другий. Для сили чи там величини або розмірів децентралізації не є мірodатна віддаль від центру, але ступінь самостійности в нашому прикладі Васильківської чи Черкаської округи, як теж скількість посередніх звен т. є децентралізованих станиць, що діятимуть між центром і нашою самостійною одиницею (округою чи районом чи яку там назву ми не придумали б).

Про річеву децентралізацію говоримо тоді, коли з обсягу дії централі виймається ділу ділянку справ, напр., всі справи мита через Карпати віддається фінансовому інспекторові в Коломиї.

Правники розрізнюють ще просту й ланцюгову децентралізацію, але ми над цим не спиняємося, щоб не забігати задалеко. За те трохи спинімся над питанням користей й недоліків, добрих й недостатніх сторінок децентралізації. Як на початку зазначено — і централізація і децентралізація — є тенденція, є певна сила (як у фізиці). Чого досягаємо через скріплення однієї, а чого через помноження чи там розчеплення другої сили? Всяка централізація зміцнює політичну єдність й почуття спільної пов'язаности, здержує або зменшує відосередні тенденції до розбиття та діє проти нерівности й несправедливости, — які з конечности можуть існувати через різнородні рішення багатьох різнородних органів влади, що існують при великій децентралізації. Завжди тоді, коли важливі, охоплюючі цілу державу засади потрібно ввести в життя, можливо якнайшвидше — найкращим засобом для цього являється централізація. Тим то пояснюються всі централістичні тенденції кожної революції. Звичайно, тим швидше й тим певніше досягається здійснення великих ідей, чим більша існує централізація в державній адміністрації. Звичайно сильні державні мужі схилялися в бік централізації (нпр. Богдан Хмельницький, Наполеон, Фридрих Великий й ін). Очевидно такі централістичні тенденції тільки тоді виходять на користь загалові, коли їхній внутрішній зміст є високовартісний, є величний — як нпр. ідея соціяльного й національного визволення під час повстань великого Богдана Хмельницького. Так само ясно, що чим міцніші централістичні тенденції — тим сильніша індивідуальність мусить бути в централі, щоб вміла повідь напливаючих з усіх боків сил скеровувати куди і як слід.

З другої сторони децентралізація має свої добрі прикмети, користі, які виявляють нам всі недоліки централізації. Адже відомо, що різні країни чи терени мають свої відмінності й направду однаке трактування з центру може бути кривдяче для тих теренів. Звичайно, коли все полагоджує центр — то його урядники цілком рівнодушно, байдуже ставляться до всіх особливостей даного терену. І так гірські околиці мають інші потреби й специфічності, а інші, нпр., прибережні землі, інших адміністративних засобів потребують промислові околиці (Донбас, Дрогобич), а інших сільсько-господарські округи (Поділля, Херсонщина і т. д.). Ще іншу адміністративну політику слід стосувати в купелевих і літнисьових околицях. Також релігійні й політичні чи історичні (різні займанщини) відмінності населення вимагатимуть децентралізованих, то значить достосованих до даного терену відмінностей — адміністративних рішень, потягнень, засад.

Саме децентралізація вможливлює краще пізнання льокальних умов й це зчерги є найкраща зброя проти бюрократичного, паперово-мертвого підходу до пульсуючого, багатого на різнородність життя. Також децентралізація нормально забезпечує швидке поладнання справи без довгого вичікування на рішення з центру (а ми знаємо з практики, як довго не раз на нього приходиться ждати). Іншою додатньою сторінкою децентралізації є її більша правдоподібна ощадність. Коли урядовець є ближче до терену, він „на власні очі" бачить кошти свого рішення. В центрі ж легко можна затратити почуття ощадности (мільйон сюди — мільйон туди — кого це болить). Правда, що до цього останнього арґументу, то наука не має докладного обчислення: яка адміністрація дешевша: централізована чи децентралізована, бо сюди входить ще багато інших чинників, все ж у наставленні урядника при децентралізації є ясний образ, як диспонувати, а саме ощадно диспонувати загальним добром.

Та ще важливіший момент, який дає децентралізація є такий: при централізації маємо більше анонімности, а при децентралізації особа адміністратора висувається під світло наперед і через те він напевно діятиме якнайвідповідальніше, бо всі його знають, бачать і чують.

На питання, яких тенденцій в вільній Україні буде більше, чи за централізацію чи децентралізацію, нині тяжко відповісти. Це справа політики. Вирішуватиме його українська конституанта, маючи очевидно на увазі наші державні традиції, національний характер населення та конкретну міжнародну ситуацію.

Д-р Степан Галамай

ПРОПАҐАНДА

(Закінчення зі стор. 2).

Про це говорили нам відкрито у Вашинґтоні, і на питання одного литовця, хто збудував Польщу, один сенатор відповів:

— Теж не пропаганда, але Франція. Ніхто інший тільки Франція. Вона заявила у Версалі, що політика континентальної Европи від тоді належить до неї; що вона будує велику й „сильну" Польщу (як відомо, коштом народів українського, білоруського й литовського)... як „противагу" проти комуністичної Росії. Англія, а за нею й Америка, хоч не погоджувалися з диктатом Клємансо, прийняли це, а тим самим віддали Франції до диспозиції майже всю Західню й Центральну Европу, лишаючи Східню Европу большевикам.

Це є приклади з першої світової війни. Проте, міг би хто на це відповісти, що після того Гітлер і большевики здобули багато пропаґандою.

Ото ж те, що здобув Гітлер, то певно нікому не бажане. Большевики здобули пропаґандою тільки нетямущих, неграмотних та непоінформованих, а насправді вони опанували країни й народи в Европі й Азії при допомозі збройних сил, грошей та підривної роботи. Вони витрачають величезні гроші на озброєння СССР та сателітів (це гроші забрані в них). Так само витрачають масу грошей на своїх аґентів, на підривну роботу в чужинних країнах, які вони теж бажали б захопити після періоду „співіснування".

Значить, якщо треба ще якої пропаґанди, то серед народів, які страждають під совєтським ярмом. Однак їх не „розпропаґандувати" треба, але „відпропаґандувати". Вони вже мають пропаґанди досить, а тепер потрібно їм інформації, інформації й ще раз інформації, вреба справжньої істини, як зброї проти крутої пропаґанди і проти неволі, в яку попали. А що для правдивої інформації кордони СССР замкнені, покищо вона мусить іти туди короткими хвилями.

Поляки, словаки, румуни, мадяри й інші роблять ту саму помилку з пропаґандою. Хто читає їхні писання, той побачить в них передусім пропаґанду, замість такої потрібної й простої речі, як інформація. Навіть підхід у тій пропаґанді такий самий, як до людей своєї групи. Наприклад, поляки пишуть: „Ми завжди були могутньою нацією. Ми завжди були й будемо оборонним муром Европи проти німецької і російської навали". Така „опінія" може полякам „додасть духа", але американці, канадійці, англійці серйозно такого писання трактувати не можуть, і тільки глузливо усміхаються. А накидування таких „опіній" людям поінформованим і серйозним шкодить не тільки, в цім випадку, полякам, але й іншим поневоленим народам, що перебувають у подібній ситуації, що й поляки.

Друга помилка — це витрата, а насправді разтрата грошей. Во за гроші, витрачені на пусту пропаґанду, можна видати багато добрих книжок. Результат з пропаґанди — жаден, а результат з книжок — це джерело доброї й певної інформації. Правда, УНСоюз видав уже ряд книжок по-англійськи на українські теми, але якби тепер було й сто таких праць, то не було б це забагато. Книжки про Україну й український народ повинні появлятися якнайчастіше. Самих історій повинно бути більше, хоча б тільки праць українських істориків. Не одно українське товариство має багато грошей, нехай же видасть хоч одну добру книжку на українські теми англійською мовою. Замість давати тисячі долярів на парадні походи з музикою по вулицях міста (як у поляків „день Пуласького"), краще видати одну добру книжку.

А третя помилка — це те, що ми самі себе „запропаґандовуємо", що ніби ми запропаґандовуємо інших. Ця пропаґанда доходить так далеко, що багато з нас уже повірили в це, і тепер виходило б, що слід їх відпропаґандовувати.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

ВІДЗНАЧЕННЯ ПРАЦІ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Дня 4 грудня 1955 р. нюйоркська Окружна Рада Відділів Союзу Українок Америки відзначила — на тлі 1000-ліття Християнства України — свій 15-літній ювілей і 30-ліття СУА.

Святкування почалися передполуднем у церкві св. Юра, де численно зібрані союзянки вислухали Службу Божу в намірені живих, та відспівали Панахиду за померлих членок.

По полудні відбулася гостина-бенкет у залях Українського Народного Дому. Під величезним образом св. Княгині Ольги, за столом — прибраним прегарно вишивками й квітами — засіли почесні гості, вітані сердечними оплесками численно зібраних союзянок.

Бенкет відкрила голова ювілейного комітету п. М. Стефанів. П. М. Боднар, при акомпаніяменті п. О. Дмитрів, відспівала американський гимн, а о. Кулинич провів молитву та поблагословив сніди. Провід бенкету обняла п. М. Вишивана.

П. І. Венцаль, яка вже чотирнадцять років очолює Окружну Раду, подала коротку історію постання та головніші осяги Окр. Ради, підкреслюючи, що СУА не замкнувся в собі, але дисципліновано включився в в загальногромадське життя українців в Ню Йорку та успішно співпрацював з УККА і ЗУАД-Комітетом. Про заснування СУА оповіла довголітня голова Союзу п. О. Лотоцька, яка тридцять років тому була секретаркою в т. зв. „Конґресовім Комітеті" й який на заклик Ганни Келлер-Чикаленко перетворився в СУА. Вона ж вказала на нитки, які єднали американську іміґрацію з рідним краєм та на великий патріотизм української жінки. Ні величезна віддаль, ні жадні обставини не зуміли пригасити любови до всього, що рідне — українське. Побіч різних здобутків за час тридцятилітньої праці, одним з важливіших є прецінна збірка експонатів народного мистецтва. Найближчим завданням СУА є зорганізувати музей, щоб скарби українського народу зберегти, та зробити їх доступними для молодшого покоління, що ніколи не бачило рідного краю.

Виявом признання і вдячности за працю й провід обом паням Головам, були подарунки від союзянок, що їх вручила п. М. Стефанів.

На дальшу програму вечора склались промови-привіти, та музичні точки. Першим промовцем була п. мґр. І. Рожанковська, яка висловила признання давнім іміґранткам за їх працю й осяги та заявилася за якнайтіснішу співпрацю обох іміґрацій в рядах Союзу Українок.

Співачка-солістка п. М. Боднар виконала при акомпаніяменті п. О. Дмитрів пісні: „Колискова" — М. Гайворонського; „Estrolita" — Ponce; „O, mia bambino caro" — Puccini; „Лугом іду" — народня пісня в обробці Карлаша й „Ой не світи місяченьку" — народня, а як наддаток — „Ой козаче" — М. Гайворонського.

Тим часом на залю прибула п. М. Донцова, яку п. О. Лотоцька привітала як колишню делеґатку на Конґрес Міжнародної Жіночої Ради в Вашинґтоні 1925 року.

Дальші привіти склали: п. О. Лисогір від Українського Конґресового Комітету; п. М. Винник — від Об'єднаного Комітету Американсько-Українських Організацій м. Ню Йорку; п. М. Пізнак — від Українського Народного Союзу та п. С. Ярема, як син першої голови СУА, пок. Юлії Яремової.

Різнородність у програму внесли деклямації п. Н. Мітрінґи, що виголосила вірш У. Кравченко: „На новім шляху", та скрипкове сольо п. С. Маличівської. Молоденька скрипачка при акомпаніяменті п. М. Чапельської виконала М. Гайворонського: Думка; М. Лисенка: Елеґія, й А. Моцарта: Менует.

По відчитанні привіту від д-р Галини Лащенко, містоголови СУА, п. К. Пелешок згадала, що саме 4 грудня минуло 34 роки від заснування „Української Жіночої Громади" в Ню Йорку, яка перетворилася в перший Відділ Союзу Українок. На заклик п. Пелешок присутні привітали оплесками три перші членки Громади, а саме п. П. Дерех, п. П. Чернецьку і п. К. Дроздик та ініціяторку „Медичного Фонду" в 1930 році — д-р Н. Пелехович-Гайворонську. — Нав'язуючи до історії постання Союзу Українок, п. М. Демидчук вплела в'язанку особистих споминів з цих часів. З черговими привітами виступили: п. Г. Дмитерко-Ратич від наймолодшого Відділу СУА, а саме в Ню Бронсвику; інж. Гусаківський — від Товариства Українських Інженерів; п. Захарчук — від „Провидіння"; Всч. о. Кулинич — від греко-католицької парафії св. Юра; п. В. Стек — від Демократичного Клюбу; п. І. Домбчевська — від Марійської Дружини; п. С. Волинець — від ветеранів другої світової війни; п. О. Гординська — від Відділу СУА в Нюарку, а п. Процик в Елизабет; полк. Волбочан — від Козацтва; п. С. Томашівська — від Самостійного Золотого Хреста; п. Г. Яремчук — від Відділу ЗУАДК ч. 2; п. М. Донцова — від жін. Відділу УНС ім. Лесі Українки; п. В. Вишиваний — від УНС „Дністер"; п. М. Хомицький — від Т-ва „Єдність", а п. А. Лектей — від Т-ва „Зоря".

Молитвою й відспіванням українського національного гимну закінчено ювілейні святкування СУА, в якому стоять побіч себе представниці обох іміґрацій і тут народжених, — зв'язані спільною ідеєю: праці для визволення України та праці над собою.

Марія Макарушка
прес. реф. Окр. Ради Відділів СУА в Ню Йорку.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ДЕНВЕРСЬКА ГРУПА УВАН

Дня 9 грудня, у п'ятницю, 1955 р. в м. Денвер, Колорадо, відбулася третя з черги наукова конференція Денверської Групи Української Вільної Академії Наук. Засідання пройшло в урочистій атмосфері двох ювілеїв: індивідуального — проф. В. Тимошенка і збірного — УВАН. Присутні члени й гості УВАН, вислухали й обговорили, крім того доповідь з царини літературознавства. Конференція відбулася, згідно з традицією, в репрезентаційній залі Філії Публічної Бібліотеки, в дільниці Барнум.

Перебіг конференції, під головуванням проф. Степана Глушка, складався з трьох таких доповідей:

Інж. Лев Биковський доповів про проф. д-ра Володимира Тимошенка, видатного українського, американського і світової слави науковця, з нагоди його 70-ліття з дня народження (25 квітня 1885 — 25 квітня 1955). Після вступу й подання джерел реферату, доповідач поінформував присутніх про життєпис достойного Ювілята, що мешкає під цей час в Каліфорнії, ЗДА. Потім Л. Биковський довше зупинився над науковою діяльністю проф. В. Тимошенка на Україні, в Европі й ЗДА. Наприкінці говорив про проф. В. Тимошенка як про: людину взагалі, громадсько-політичного діяча, урядовця, педагога, науковця й дослідника. Особливо відзначився проф. В. Тимошенко як науковець і дослідник в царині економіки. Його економічні зацікавлення й осяги були дотепер багатосторонні. Він здобув собі наукове ім'я передовсім в царині економічної географії та статистики. Він є також відомим коньюнктурознавцем. Але найбільше заслужився проф. д-р В. Тимошенко у дослідах в царині сільсько-господарської економії, зокрема Східньої Европи. Тому і є він загально визнаним фахівцем у цій галузі економічних наук. Глибоко-наукове трактування предмету виявлялося у нього не тільки в його викладах, але й у численних, українських й американських публікаціях. Тому вони й мають довготривалу вартість. З них користатимуть покоління науковців. Збори, вислухавши доповідь, ухвалили вислати проф. Тимошенкові ювілейний привіт. Позатим поінформовано, що український економіст, член НТШ, — д-р Богдан Винар почав працювати над складенням історії української економічної думки у вигляді нарисів про окремих її представників. У першу чергу він опрацьовує монографію про проф. д-ра В. П. Тимошенка. Вона має складатися з трьох частин. Перша — вже опублікована в денверському квартальнику „Розбудова Держави", ч. 17, 1955.

З черги д-р Григорій Завадович виголосив доповідь на тему „Чи такої літератури нам треба?" В ній він подав характеристику діяльности Видавництва „Дніпрова Хвиля" в Мюнхені, Німеччина, ілюструючи доповідане головнішими творами цього Товариства.

В обговоренні доповіді д-ра Гр. Завадовича взяли участь: ПС, Б. Сопінський, інж. Лисько, д-р Б. Винар, М. Нагірняк, Олекс. Миколайський, мґр. Ів. Костюк, д-р С. Кротюк і проф. Ст. Глушко. Загалом думки дискутантів поділялися на дві групи: одні почасти тільки прихилялися до неґативної оцінки доповідачем видавничої діяльности Товариства „Дніпрова Хвиля", другі твердили, що й така література доцільна, бо для різних груп читачів, потрібні різного роду й якости твори.

Наприкінці доповідав інж. Л. Биковський про „Десятиліття УВАН" (16 XI. 1945 — 16. XI. 1955). Після вступу доповідач поділив увесь матеріял на дві частини. Вони відповідали двом періодам в житті цієї заслуженої української наукової установи. Перший — датується днем 16 листопада 1945, тобто від початку заснування УВАН, в Авґсбурзі, Баварія. Цей період тривав до 1950 р. Другий — від 1950 р. — від часу роз'їзду українських науковців з Німеччини по заокеанських країнах розселення нашої еміґрації. Він триває донині. З обох періодів були подані інформації і зроблені підсумки розвоєвого характеру, членства, форм діяльности: наукових конференцій, доповідей, видавничої діяльности. Була мова теж про секції та їх працю, про Музей-Архів та його функціонування. Потім згадано про устроєву реорганізацію УВАН в грудні 1954 р. На підставі порівняння обох п'ятиліть ствердив доповідач значний розвиток УВАН. В підсумку УВАН, розташована в Канаді, ЗДА, Европі, Австралії й інших країнах, об'єднує під цю пору біля 230 членів різних ступенів, влаштувала на протязі 10-річчя кількасот наукових конференцій з кількома тисячами доповідей, видала біля 150 різних наукових публікацій, нав'язала зв'язки з чужоземними науковцями та установами включила українську науку у світовий науковий рух, поширила й поглибила тематику як в царині світових проблем так і в царині науки про новітнє україніство. Увесь цей цінний вклад в світову й українську науку, зроблений під кутом української державности, відбувався в умовах еміґрантського життя. Того роду діяльність і цілеспрямованість є неможливою під цю пору на Рідних Землях, що знаходяться під гнетом північного окупанта. Це ще більше підносить вартість цих зусиль і здобутків.

Предсідник закінчив збори, дякуючи доповідачам за їхні цікаві і цінні доповіді і численним гостям за чинну участь в конференції. Одночасно він заповів на лютий 1956 р. четверту наукову конференцію з доповіддю інж. Ю. С. про „Опанаса Ю. Сластьона", монографію, з нагоди 100-річчя з дня його народження.

Л. Б.

● Канадійський міністер закордонних справ Лестер Б. Пірсон склав програму „холодної війни" між Сходом і Заходом. Головним пунктом цієї програми є визнання комуністичного Китаю.

„Теперішня фармерська політика — це політичне самовбивство для республіканців"

Вашингтон. — Республіканський конґресмен із Південної Дакоти Е. І. Беррі заявив в інтерв'ю, що коли не вдасться республіканцям збільшити прибутки фармерів, то це буде „політичне самогубство для республіканців" і „економічне самовбивство для фармерів". До цієї думки прийшов цей конґресмен після того, як об'їхав свій виборчий округ. „Фармери на середньому заході переживають депресію, казав конґресмен Беррі. І це відчувають не тільки фармери, але й купці та інші міські підприємці, бо фармери не можуть нічого в місті купувати." Конґресмен Беррі, хоч республіканець, голосував разом із демократичною більшістю, щоб привернути тривку допомогу фармерам в висоті 90 відсотків паритету. Згідно з теперішньою „плявкою" допомогою фармери дістають тільки від 75 до 90 відсотків паритету.

В Арґентині здушено нові спроби протиурядових революцій

Буенос Айрес. — Військо і поліція зліквідували останніми днями, здебільша в навечер'я Різдва Христового, низку військово - цивільних змов, організованих з метою усунення уряду ген. Арамбуру. Під час ліквідаційної акції згинув один вояк і двоє осіб (в тому один офіцер) були ранені. Ув'язнено понад 50 осіб, які брали участь в протиурядових акціях. Урядові чинники стверджують, що всі вони були пов'язані з урядом ген. Перона. Протиурядові змови викрито між іншим теж і на двох військових базах — Танділь, 200 миль від Буенос Айресу, і в провінції Сан Люїс, 500 миль на захід від столиці Арґентини. Змовники не мали часу започаткувати запланованих акцій. Всіх провідників змов, в тому 20 офіцерів летунства ув'язнено. В Сан Люїс арештовано теж кільканадцять офіцерів поліції, які брали участь у протиурядовій змові. Офіційні чинники подали до відома, що ліквідація змовників відбулася успішно і що ситуація в країні є цілком нормальною.

Робітничі економісти з оптимізмом дивляться на 1956 рік

Вашингтон. — Економісти з робітничих організацій та керівники дослідних відділів при цих організаціях з оптимізмом дивляться на економіку в найближчому році. Деякі з них мають малі застереження щодо господарського росту в 1956 році. Але і вони не передбачають, щоб обнизився теперішній високий стан в економіці країни, тільки побоюються, чи народне господарство зможе в найближчому році так поширитися, щоб дати працю збільшеному числу робітників внаслідок нормального приросту населення. Представник Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Робітників Стенлі Руттенберг сказав, що 1956 рік буде такий самий як теперішній рік. Щоб зовсім зліквідувати число безробітних, Руттенберг проєктує зменшити податки найбіднішому населенню, будувати шляхи, школи та шпиталі, а також збільшити прибутки фармерам. Представник сталеварних робітників Отіс Брюбейкер більш оптимістичний. Він передбачає, що перша половина 1956 року буде дуже добра, а про другу половину ще важко тепер передбачити. Та як автова промисловість втримається на теперішній висоті, то і друга половина 1956 року буде добра, твердить Брюбейкер. Оптимістично дивляться на економіку в 1956 році і представники тих робітничих оґранізацій, які об'єднують робітників в текстильній, гумовій, електрвій та торговельній промисловостях.

● Грецька поліція заарештувала трьох комуністів, знайшовши в їх домівці радіовисильні апарати. Комуністи, як твердить комунікат у цій справі, послуговувались законспірованою радіовисильнею для передачі до сателітних країн відомостей, здобуваних шпигунством.

Купуйте в підприємствах, що о ґ о л о ш у ю т ь с я в „С в о б о д і"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Річні збори Б-ва св. Володимира Відд. 130, відбудуться в суботу, 31-го грудня, о год. 8-ій веч., в приміщенні (Nicolas Cafeteria) 29 Cooper Square bet. 5 and 6 Sts. В програмі зборів, перечитання протоколу, звіти фінансовий, контрольної комісії і опікунів хворих. Вибір нової управи на 1956 рік. — І. Малець.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Річні збори С-ва ім. О. Басарабової. Відд. 47 відбудуться в неділю, 1-го січня 1956 р., о год. 3-ій попол., в церковній залі. Проситься усіх членів прибути. Є важні справи до вирішення, буде вибір урядників на 1956 рік. — А. Малицька, предс.; А. Гарас, кас. М. Заблоцька, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. — Відд. 245 ім. Б. Хмельницького, подає до відома своїм членам, що в неділю, 1-го січня 1956 р., о год. 3-ій попол., в Шкільній Авдиторії Укр. Прав. Громади при 924 Adeline St., відбудуться річні збори. Порядок нарад буде поданий на місці. Збори відбудуться о годину пізніше, при тій скількости членів, як що на означену годину не явиться вимагана статутом кількість членів. — М. Скоропад, гол.; И. Сабат, фін. секр.; З. Федерович, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Річні збори Б-ва св. І. Хрестителя Відд. 270, відбудуться в понеділок, 2-го січня 1956 р., о год. 3-ій попол., в домівці У. Н. Дому при 433 Hoboken Ave. Проситься членів прибути на річні збори до полагодження важних справ для добра нашого Б-ва і УНСоюзу. Вислухати справоздання урядників за минулий рік, а опісля вибрати уряд на 1956 рік. — Т. Гіль, предс.; М. Баран фін. секр.-кас.; В. Бутковський, рек. секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Загальні річні збори Т-ва „Любов", Відд. 370 УНСоюзу, не відбулися і не було вибору нового уряду на 1956 рік. Причина була неприсутности членів, щоби поступати згідно зі статутом Товариства. Отож повідомляємо, що надзвичайні загальні річні збори відбудуться в неділю, 1-го січня 1956, зараз по закінченні сл. Богослужения. Ваша присутність є обов'язкова. — К. Стасюк, предс.; В. Гіна, секр.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників

ЧЛЕНСТВО В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ, ЦЕ ВАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ОСОБИСТИЙ ІНТЕРЕС! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 3595. Умова про діло.

На здивування своїх компаньйонів Тарзан повідомив про те, що добровільно голоситься на матадора в боротьбі з биком.

— Трохи відпочиньте! Я мушу полагодити деякі рахунки з Лазарем, а ви будьте завтра на арені!

Тарзан швидко пішов до бюра Лазаря. — Гей-га! — підморгнув товстий чоловік. — Чи ви зловили втікача?